

2798

KRAJOWY OŚRODEK BADAŃ
I DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

I. Obiekt

33012

**BRAMA I MUR OGRODZENIOWY
W ZESPOLE CMENTARZA KATOLICKO-UNICKIEGO**

2. Czas powstania

1936 r., 80-te l. XX w.

3. Miejscowość

JANÓW PODLASKI

4. Adres

ul. Rokitniańska
21 - 500 Janów Podlaski

nr działki: 699

nr ks. wiecz.: [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

województwo lubelskie
powiat bialski ziemski
gmina Janów Podlaski

6. Poprzednie nazwy miejscowości

PORCHÓW (do 1465 r.)

7. Przynależność administracyjna do 31.12.1998 r

województwo białkopodlaskie
gmina Janów Podlaski

8. Właściciel i jego adres

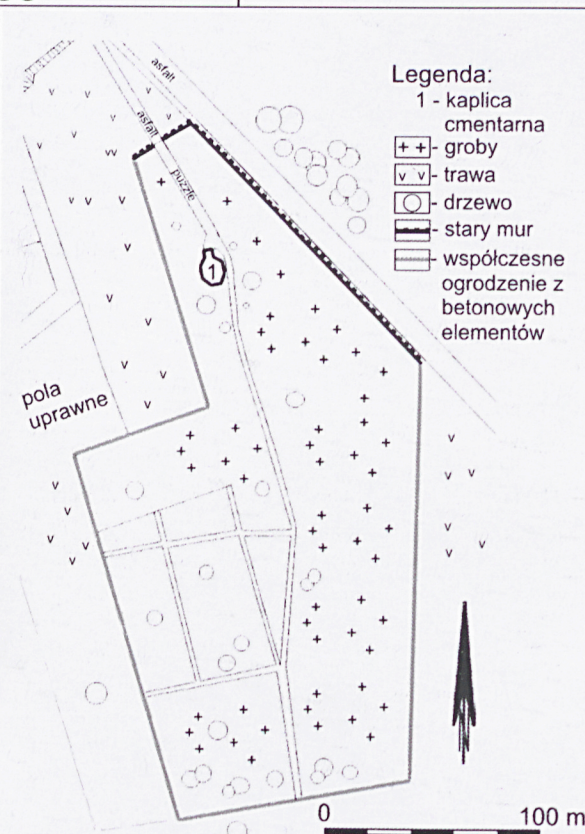
Parafia rzym.-kat. pw. Świętej Trójcy
Ul. Naruszewicza 17
21 - 500 Janów Podlaski

9. Użytkownik i jego adres

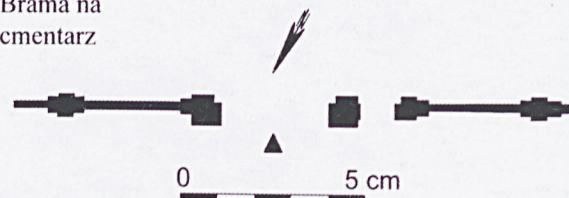
Jak wyżej

10. Rejestr zabytków

nr: A/237 data 14. 11.1994 r.

Brama na cmentarz

Skala 1:25 000

Parafia pw. Trójcy Świętej w Janowie Podlaskim – wówczas we wsi Porchów, w 1428 r. wchodzącej w skład uposażenia biskupów łuckich, powstała w XV w. Po zniszczeniu Łucka przez Tatarów w 1450 r. biskup Jan Łosowicz przeniósł siedzibę biskupstwa do wsi Porchów, którą aktem lokacyjnym z 1465 r. podnosi do rangi miasta, nadając mu nazwę Janów. Powstały tu trzy kościoły; od 1536 r. (?) działała parafia obrządku wschodniego, z cerkwią. Przy nowym kościele parafialnym, erygowanym w 1746 r. na kolegiacki, istniał „cmentarz oparkaniony i do Rządcy Kościoła Kolegiackiego należący”. Po Trzecim rozbiórze Polski miasto znalazło się w granicach zaboru austriackiego lecz janowskie dobra nadal pozostawały w rękach biskupów łuckich; po śmierci ostatniego z nich – Adama Naruszewicza przeszły na Skarb Państwa i podlegały Administracji Dóbr Skarbowych w Galicji Zachodniej. Janów znalazł się w Księstwie Warszawskim, potem w Królestwie Kongresowym – kościół św. Trójcy wyniesiony został do rangi katedry. Równocześnie rozpoczęły się przesładowania unitów. Po upadku powstania styczniowego, w 1867 r. nastąpiła kasata diecezji podlaskiej, kościół św. Trójcy pozostał kościołem parafialnym. Zlikwidowana została cerkiew unicka, którą zastąpiła cerkiew prawosławna urządzona w kościele dominikanów.

Pierwsza źródłowa wzmianka o cmentarzu w Janowie Podlaskim pojawia się w księdze zgonów janowskiej parafii za lata 1796 – 1836. Z 1812 r. pochodzą zapiski o pochówkach na cmentarzu parafialnym ulokowanym na terenie osady. Służył on katolikom i unitom, od 1875 r. (likwidacja unii) również prawosławnym – pierwsze pochówki w 1818 r.

Cmentarz powstał w końcu XVIII w. w pd.wsch. części osady – początkowo w kształcie zbliżonym do rombu, z kaplicą wzniesioną pośrodku w 1822 r. Część wschodnią wykorzystywali katolicy, zachodnią – unici. Założony na planie nieregularnego rombu, z klasycystyczną kaplicą z poł. XIX w. pośrodku. Był miejscem pochówków dla katolików i unitów, a po 1874 r. – dla prawosławnych. W 1919 r. otoczony był parkanem drewnianym – ze sztachet, z bramami z darniny. W 1926 r. podjęto starania o powiększenie cmentarza i w 30-tych latach XX w. uzyskano tereny na pd.zach. W 1936 r. ogrodzono część cmentarza murem, reszcie – w 1947 r. – siatką. W tymże roku nad bramą umieszczono figurkę anioła autorstwa P. Kosickiego z Hołubli (rach. z 1947 r.)

SYTUACJA.

Janów Podlaski w pn. wsch. części woj. lubelskiego, kilka kilometrów na pd. od granicy z Białorusią, przy drodze nr 698 łączącej Terespol i Konstantynów.

Cmentarz usytuowany jest w pd.wsch. części wsi, noszącej nazwę Janów – Osada. Prowadzi doń szeroka asfaltowa droga, po wsch. stronie konturowana ogrodzeniem targowiska miejskiego, po zachodniej – murem ogrodzeniem cmentarza. Cmentarz rozlokowany jest na terenie płaskim, od pd. i zach. otoczonym nieużytkami. Zabudowa wsi rozciąga się na pn. i pn.zach.

MATERIAŁ. KONSTRUKCJA. TECHNIKA.

Ściany – przeszła, słupki i brama – murowane z cegły, obustronnie tynkowane. W nowej części współczesne ogrodzenie z ażurowych przeseł betonowych. Skrzydła bramy i bramki – współczesne, kute z pionowych metalowych prętów.

Pokrycie dachowe. Okapy bramy i pn. części muru kryte ceramiczną zakładówką; okap muru pn.wsch. – betonowy.

RZUT Stary cmentarz ma kształt nieregularnego rombu, wydłużonego na osi pn.zach. - pd.wsch. Zabytkowy mur otacza go w części pn. i pn.wsch. Od pd., pd.wsch. i od zach. – ogrodzenie współczesne, betonowe. Brama z bramką umieszczona jest pośrodku muru pn. Pozostała część cmentarza – na rzucie trapezu – otoczona jest współczesnym ogrodzeniem z ażurowych betonowych kwater.

ELEWACJE

Elewacja pn. bramy - szeroka, okrągłoluczna arkada wpisana jest w wysoki, trójkątny szczyt z prostopadłościenną sterczyną, nakrytą czterospadowym daszkiem. Łuk archiwolty zaakcentowany szeroką, płaską opaską z wysokim, trapezowatym zwornikiem w kluczu. Powyżej zwornika – zamknięta półowalnie nisza z rzeźbą anioła. Prostokątna bramka umieszczona w prostokątnym odcinku muru, zwieńczonym profilowaniem i nakrytym dwuspadowym okapem.

Elewacja pd. bramy – gładka, z archiwoltą zaakcentowaną szerokim, wgłębnym profilem.

Elewacje muru. Mur pn. składa się z czterech prostokątnych, poziomych kwater – po stronie wsch. bramy i trzech – po stronie zach. Kwatery rozdzielone nieco wyższymi słupkami, ryzalitowo wysuniętymi przez lico muru. Lica kwater zdobione wgłębnymi płycinami w kształcie leżącego prostokąta. Korona muru zwieńczona okapem z dachówki, zwróconym na zewnątrz. Okapy słupków zwrócone do wnętrza cmentarza. Elewacja wewnętrzna muru ukształtowana analogicznie.

Mur pn.wsch. składa się z czterdziestu dwóch kwater, analogicznych kwater poziomych, rozdzielonych słupkami, ryzalitowo wysuniętymi z wewnętrznej i zewnętrznej strony. Kwatery pozbawione dekoracji płycinowej, okapy wszystkich elementów – płyty betonowe.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa Długość starego muru 188 m	16. Przeznaczenie pierwotne Mur cmentarza	17. Użytkowanie obecne mur cmentarza
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja <ul style="list-style-type: none"> ➤ 1955 r. – otoczenie pozostałe części cmentarza siatką na metalowych słupach, pobielono bramę i mur. ➤ 80-te lata XX w. – założenie współczesnego ogrodzenia z betonowych przęseł. <p><u>Istniejąca dokumentacja techniczna budynku:</u></p>		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) <p>Stan średni. Mur pn. i brama – stan dobry, część zach. – w trakcie prac tynkarskich, Część pn.zach. – stan zły: w kilku miejscach wylamana korona muru, na obu elewacjach znaczne ubytki tynku.</p>	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Naprawa murów w pn.wsch. części cmentarza: uzupełnienie korony murów ⇒ Tynkowanie całości 	

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)</p> <p>Mironiuk A., Opracowanie ewidencyjne katolickiego cmentarza parafialnego, 1996 r. PSOZ O/Biała Podlaska, sygn.1129 Akta Parafii Janów – Dz.4,T.II., k.8, k 266; Dz. 4., T.III, k.79, 89 Archiw. Parafii Księga kasowa cmentarza grzebalnego parafii w Janowie Podlaskim za lata 1950 – 61 - Archiw. Parafii</p>	<p>24. Uwagi różne. Decyzja o nr A/237 dotyczy zespołu cmentarza katolicko-unickiego, później również prawosławnego, ob. katolickiego, obejmuje: teren cmentarza założonego w k. XVIII w., powiększonego w 30-tych l. XX w., bramę wraz z murem ogrodzeniowym, drzewostan i kaplicę pw. Św. Rocha wpisana pod nr 32/79</p> <p>25. Opracował</p> <table><tr><td>tekst</td><td>PDZ ALMA</td><td>Jacek Sawiński</td><td>30.07.2006</td><td>Sawiński</td></tr><tr><td>plany i rysunki</td><td>PDZ ALMA</td><td>Jacek Sawiński</td><td>30.07.2006</td><td>Sawiński</td></tr><tr><td>zdjęcia</td><td>PDZ ALMA</td><td>Jacek Sawiński</td><td>30.07.2006</td><td>Sawiński</td></tr></table> <p>miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora</p> <p>Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego</p>	tekst	PDZ ALMA	Jacek Sawiński	30.07.2006	Sawiński	plany i rysunki	PDZ ALMA	Jacek Sawiński	30.07.2006	Sawiński	zdjęcia	PDZ ALMA	Jacek Sawiński	30.07.2006	Sawiński
tekst	PDZ ALMA	Jacek Sawiński	30.07.2006	Sawiński												
plany i rysunki	PDZ ALMA	Jacek Sawiński	30.07.2006	Sawiński												
zdjęcia	PDZ ALMA	Jacek Sawiński	30.07.2006	Sawiński												
<p>22. Bibliografia</p> <p>Aleksandrowicz P., <i>Diecezja Siedlecka czyli Podlaska (1818 – 1968)</i>, Siedlce 1971 r., s.211 - 212 Mencel T., <i>Galicja zachodnia 1795 – 1808. Studium z dziejów ziem polskich zaboru austriackiego po III rozbiórze</i>, Lublin 1976, s.161, 355</p>	<p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)</p>															
<p>23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)</p> <p>Plan osady Janów z cmentarzem, 1893 r. skala 1:25000 – AP Lublin</p>	<p>27. Załączniki</p> <p>wkładka nr 1 – spis materiału fotograficznego, zdjęcia wkładka nr 2 – zdjęcia</p>															

1. Miejscowość **JANÓW PODLASKI**
 2. Gmina: **Janów Podlaski**
 3. Powiat: **białski ziemski**
 4. Województwo **lubelskie**

5. Obiekt (nazwa jak na karcie)

**BRAMA I MUR OGRODZENIOWY
 W ZESPOLE CMENTARZA KATOLICKO-UNICKIEGO**

6. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
 spis materiału fotograficznego, zdjęcia

SPIS MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Pn. część ogrodzenia cmentarza – widok od pn.
2. Brama i bramka – widok od pn.
3. Brama i bramka – widok od pd.
4. Wsch. część północnego odcinka muru – widok od pd.zach.
5. Zach. część północnego odcinka muru – widok od pd. wsch.
6. Fragment muru pn.zach. – widok od zewnątrz - od pd.zach.
7. Końcowy fragment pn. wsch. odcinka muru – widok od pn.wsch.
8. Nisza z figurą anioła w szczycie bramy.

3.

4.

2.

5.

6.

7.

8.